

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The struggle within: "moral crisis" on the Ottoman homefront during the First World War

Oguz, C.

Citation

Oguz, C. (2018, June 13). *The struggle within: "moral crisis" on the Ottoman homefront during the First World War*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/63216>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/63216>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/63216> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Oguz, C.

Title: The struggle within: "moral crisis" on the Ottoman homefront during the First World War

Issue Date: 2018-06-13

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de kwestie van een “zedencrisis”, wat een veelbesproken onderwerp vormde onder de Osmaanse intellectuelen. Deze studie gaat voorbij aan de gebruikelijke visie dat de “zedencrisis” een hoogtepunt bereikte tijdens de Eerste Wereldoorlog, en onderzoekt hoe zedelijkheid gerelateerd was aan de oorlog en aan de randvoorwaarden die de perceptie van een zedelijkheids crisis teweegbrachten. Het onderzoek weegt de belangrijkste referentiepunten waarop verhandelingen over zedelijk verval gestoeld werden en plaatst de debatten in de context van de oorlog.

Deze studie betoogt dat zedelijkheid een betwist vlak was onder intellectuelen en verklaart hoe rivaliserende ideologieën hun eigen politieke stellingnames uiteenzetten op basis van verschillende opvattingen over zedelijkheid. Voor de staat, aan de andere kant, werd zedelijk verval een zaak van nationale veiligheid tijdens de oorlog. Het onderzoek laat zien hoe rivaliteiten tijdens de oorlog weerspiegeld werden op cultureel gebied door verhandelingen over zedelijkheid. In de publieke opinie en politieke kringen werd onzedelijkheid over het algemeen beschouwd als een sociaal probleem dat was geïmporteerd vanuit Europese landen. Op het sociale vlak richt het onderzoek zich op familie, vrouwen, en zedenmisdrijven met een nadruk op de invloed van oorlog op de traditionele gezinshiërarchie. Het proefschrift werpt licht op de plaats van zedelijkheid in processen van wetgeving, ideeën over hervormingen en vooruitgang, en plannen voor een nieuwe maatschappij. Het suggereert ook de historische achtergrond van contemporaine debatten over zedelijkheid ten opzichte van levensstijl, identiteit, en de invloed van zedelijke opvattingen op de vorming van politieke identiteit.

Het voor u liggende werk onderzoekt verhandelingen over zedelijk verval in de context van de Eerste Wereldoorlog. Deze oorlog breidde niet alleen de weg voor het territoriale uiteenvallen van het rijk, maar droeg ook beslissend bij aan de socioculturele transformatie waarop de Republiek Turkije zou worden gesticht. Ondanks de voortdurende debatten onder laat-Osmaanse intellectuelen over zedelijkheid als een belangrijk aspect van de Osmaanse Moslim identiteit, is dit onderzoeksveld grotendeels onberoerd

gebleven in de Osmaans-Turkse historiografie, met uitzondering van enkele studies.

In dit onderzoek weerhoud ik mij ervan om een enkelvoudige definitie te geven van “zedelijk verval”. Daarentegen betoog ik dat dit concept abstract is en slechts begrepen wordt als het wordt toegepast om zekere fenomenen te definiëren. In tegenstelling tot de gebruikelijke visie dat zedelijk verval slechts een gevolg is van toenemende prostitutie, biedt dit onderzoek een brede opvatting over zedelijkheid en een nieuw perspectief, welke politieke, culturele, en sociale dynamieken omvat. Over het algemeen werd de term zedelijk verval vaak gebruikt om te verwijzen naar de ontarding van sociale en morele waarden onder de Osmaanse Moslims. Naar mijn weten ontkenden geen van de intellectuelen, die commentaar leverden op zedelijkheid gedurende deze tijd, het bestaan van zedelijk verval. Echter, de definities van dat verval en de oplossingen ervoor varieerden. Overal in dit onderzoek evalueer ik deze ideeën door ze naast elkaar te beschouwen. Omdat de context van de Eerste Wereldoorlog een diep inzicht geeft in speerpunten van de debatten, probeer ik sommige randvoorwaarden van zedelijk verval in de context van de oorlog te in te perken.

Hoofdstuk twee richt zich op debatten over zedelijke crises onder de Osmaanse intellectuelen met een bijzondere nadruk op de historische context van de Eerste Wereldoorlog. Om deze reden heb ik gekozen voor periodieken uit de oorlog die groots uitweiden over dit onderwerp. Dit onderzoek beschouwt zedelijkheid als een betwist vlak; daarom selecteer ik representatieve en concurrerende ideologische perspectieven uit het Osmaanse politieke spectrum. The tijdschriften die ik evalueer brengen polemieken over zedelijke crisis, en ook zedelijkheid, naar voren in verschillende edities en artikelen. Deze tijdschriften zijn, namelijk, *İslam Mecmuası* (Tijdschrift van Islam), *Yeni Mecmua* (Nieuw tijdschrift), en *Sebilürreşad* (Rechte weg). Gezien hebbende dat de overvloedige verwijzingen naar Moslimvrouwen en hun plek in de samenleving centraal stonden in discussies over zedelijkheid, heb ik ook onderzoek verricht naar vrouwentijdschriften uit deze tijd. Op deze manier onderzoek ik hoe vrouwelijke auteurs de zich op vrouwen richtende discussies over zedelijkheid benaderden, en hoe zij het probleem van zedelijk verval behandelden. Ik schets de belangrijkste punten van de debatten over zede-

lijkheid in vrouwentijdschriften uit het begin en uit het einde van de oorlog, zoals *Bilgi Yurdu* (Het thuisland van kennis), *Genç Kadın* (Jonge vrouw), *Kadınlar Dünyası* (Vrouwenwereld), en *Seyyale* (Stromen). Dit hoofdstuk laat zien dat polemieken over zedelijkheid grote gevolgen hadden en niet slechts filosofische activiteiten betroffen. Het debat omvatte niet alleen de wet en wettelijke rechten, maar vormde ook een belangrijke aangelegenheid binnen de Osmaanse politieke en ideologische spectra. Terwijl *Sebilürreşad* stelling nam voor een eeuwige, onveranderlijke religie als de bron van zedelijkheid, betoogde *Yeni Mecmua* dat de samenleving (of in hun geval, de natie) de enige bron was van zedelijkheid. Aan de andere kant stelde *İslam Mecmuası* voor om zedelijkheid te baseren op een opnieuw gedefinieerde religie bevrijd van haar historische nalatenschap. De auteurs in de vrouwentijdschriften zetten hun vraagtekens bij de ongelijke aard van de standpunten over onzedelijkheid, welke vrouwen verantwoordelijk hield voor onzedelijkheid, terwijl mannen buiten schot bleven. Aan de andere kant gebruikten vrouwen ook polemieken over verval om ruimte te openen voor hervormingen. Desalniettemin, sommige artikelen door vrouwelijke auteurs gaven duidelijk blijk van bezorgdheid over zedelijk verval, in het bijzonder onder schoolmeisjes.

Hoofdstuk drie presenteert een overzicht van regelgevende maatregelen en hun beperkingen met betrekking tot de bescherming van de openbare zedelijkheid aan het Osmaanse thuisfront. Dit hoofdstuk betoogt dat militaire en bureaucratische pogingen om de openbare zedelijkheid te beschermen zich over het algemeen richtten op twee vervlochten perspectieven. Ten eerste werden gedurende de oorlog misdrijven die de openbare zedelijkheid schenden deel van de toenemende zorgen omtrent nationale veiligheid. Ten tweede manifesteerden rivaliteiten tussen de strijdende staten tijdens de oorlog zich in de verharding van zogenaamde culturele tegenstellingen, waarin zedelijke twisten een belangrijke rol speelden. Terwijl de eerste dimensie meer de praktische en bestuurlijke zorgen betrof, had de laatste culturele implicaties. Aanvankelijk gaat het hoofdstuk in op de publieke aandacht voor zedelijk gedrag in andere strijdende landen. Gedurende de oorlog waren er inderdaad vele voorbeelden die de bezorgdheid over zedelijkheid illustreerden in Groot-Brittannië, Duitsland, en Frankrijk, in het bijzonder met betrek-

king tot de zedelijke normen van vrouwen en adolescenten. Nadat ik de Osmaanse terminologie over onzedelijkheid in staatsdocumenten heb opgesomd, betoog ik dat Osmaanse gezagsdragers de bescherming van openbare zedelijkheid benaderden binnen het grotere kader van het bewaren van de openbare orde en veiligheid. Dit was deels vanwege de angst dat de publieke reacties, zoals bijeenkomsten en protesten tegen de schendingen van zedelijkheid, de verslechtering van de openbare orde zouden veroorzaken. Zoals ik heb laten zien in dit hoofdstuk, hadden sommige politieke en economische ontwikkelingen gedurende de oorlog in het Osmaanse Rijk aan de ene kant bijgedragen aan de pogingen van de regering om effectievere stappen te zetten om onzedelijkheid te elimineren, terwijl aan de andere kant tegelijkertijd deze pogingen werden ingeperkt vanwege de financiële behoeften van het land. In 1914 vormden de afschaffing van de capitulaties en het uitroepen van de staat van beleg bijvoorbeeld belangrijke momenten in de bestrijding van prostitutie en vrouwenhandel. Zoals sommige gevallen illustreren was zedelijkheid een concreet vereiste - een voorwaarde om in aanmerking te komen voor Osmaans burgerschap of de status van bekeerling tot Islam. Aan de andere kant, als we kijken naar de alledaagse werkelijkheid, werden de maatregelen tegen onzedelijkheid, onzedige handelingen, en zaken die zedelijk verval veroorzaakten, ingeperkt. In het bijzonder met betrekking tot de controle over uitgaansgelegenheden en de regulering van alcoholgebruik bestond er een spanning tussen de financiële behoeften van het land - oftewel de noodzaak om belasting te heffen - en het behouden van hoge zedelijke normen. Publieke aandacht voor zedelijkheid werd echter onthuld in de zedelijke kritieken op oorlog-gerelateerd winstbejag en op in het oog springende consumptie, welke een scherp contrast vormden met de armoede van het gewone volk en de kuisheid van de soldaten op het slagveld.

Hoofdstuk vier begint met een overzicht van de invloed van de oorlog op het gezin, om te contextualiseren hoe het gezinsleven werd getroffen door oorlogsomstandigheden en om een achtergrond te geven van de veranderende percepties van het gezin. Daarna richt het zich op de vormen van staatsbemoeienis met gezinsaangelegenheden in de zin van controleneming over seksuele verhoudingen die potentieel het gezin als instituut bedreigden.

Ik laat zien hoe wetgeving tijdens de oorlog, die zich richtte op het gezin, voortgedreven werd door zedelijke zorgen. Deze wetsvoorstellen, welke tot nu toe in de historiografie apart behandeld zijn, worden dus in een breder kader samen geëvalueerd. Eerst kijk ik naar de vormen van seksueel geweld gericht tegen de vrouwelijke leden van de gezinnen van soldaten. Ten tweede onderzoek ik een tot nu toe genegeerd wetsvoorstel, de Overspel Wet van 1916, en de debatten eromheen. Ik onderzoek hoe het wetsontwerp debatten ontketende over de opvattingen over zedendelicten, de aard van het recht, en de grenzen van publiek en privaat recht. Tenslotte evalueer ik het Osmaanse Gezinsrechten Decreet van 1917 als onderdeel van de groeiende bemoeienis van de staat met het gezin. Ik betoog dat verhandelingen over zedelijkheid en nationale wedergeboorte een belangrijke rol speelden in het vormen van het lichaam van de wet. Niettemin, anders dan het beschouwen van deze bemoeienissen als een natuurlijk resultaat van toenemende seksuele geweldszaken, wijs ik op de rol van individuen – zowel mannen als vrouwen – in het vormen van de wederkerige verhouding tussen burgers en de staat. Door de staat aansprakelijk te houden voor een gebrek aan bescherming tegen seksueel geweld vroegen slachtoffers en getuigen van deze misdaden expliciet om verdere staatsbemoeienis om ervoor te zorgen dat de daders effectiever bestraft konden worden.

Naast de huidige literatuur over de Eerste Wereldoorlog is dit onderzoek voornamelijk gebaseerd op documenten uit de Eerste Minister Osmaanse Archieven in Istanboel en op periodieken en kranten die gepubliceerd werden gedurende de periode in kwestie. Onder de catalogi in de archieven heb ik het meeste geprofiteerd van de documenten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (Dahiliye Nezareti), waaronder ook documenten van het Binnenlands Bestuur (İdare-i Umumiye) en het Politie Departement (Emniyet-i Umumiye) zich bevinden. Ik heb ook profijt gehad van de Eerste Wereldoorlog collectie in de Archieven van de Turkse Generale Staf (ATASE). Naast de archiefdocumenten van staatsfunctionarissen heb ik brieven en petitie van mensen die verbannen werden uit gebieden in centraal Anatolië onder staat van beleg geraadpleegd, om beter de levens te kunnen weergeven van mensen die het stigma van onzedelijkheid met zich meedroegen. Omdat petitie een van de schaarse bronnen van sociale geschiede-

nis vormen die de stemmen van gewone mensen laten horen, beschouw ik de brieven van soldaten en de vrouwen in hun gezinnen naar de verschillende staatsdepartementen als primaire bronnen die onthullen hoe zedelijke zorgen een rol speelden in de staatsbemoeyenis met het gezin. Naast archiefdocumenten, helpen de krantenartikelen en de notulen van het Osmaanse parlement die geciteerd worden in dit onderzoek om de discussies over zedelijkheid in te kaderen. Artikelen van verschillende tijdschriften, die de zienswijzen van de Osmaanse intellectuelen vertegenwoordigen, bieden details over hoe zedelijkheid betwist zou gaan worden te midden van de beroering van de oorlog.

Concluderend beschouw ik zedelijkheid als een betwist vlak waarop verschillende spelers betrokken waren, welke zowel de externe als de interne ontwikkelingen in de bredere context van de oorlog omvatten. De spelers omvatten intellectuelen, militairen, gewone mensen, staatelites en alles ertussenin. Als bijdrage aan de literatuur vestigt dit onderzoek de aandacht op de sterke parallellen tussen huidige en honderd jaar-oude debatten over zedelijkheid en werpt het licht op de sociale en culturele kanten van de Osmaanse beleving van de Eerste Wereldoorlog.